

Medeniyetler
Kapısı
mar din

İsmet Yedikardeş
Resim Sergisi

16 Ocak - 16 Şubat 2020

Küratör: Mehmet Lütfi ŞEN

Zeytinburnu Kültür ve Sanat Merkezi Yayınları

Katalog No: 35

Koordinatör

Sertaç Güleç
Nurullah Yıldız

Küratör

Mehmet Lütfi Şen

Editör

Aykut Ertuğrul

Fotoğraf Kalibrasyon

Cihat Hıdır

Grafik Tasarım

Alfabe İletişim

ISBN

978-605-7664-51-8

Bu katalog Ocak 2020 tarihinde "Medeniyetler Kapısı Mardin" resim sergisi için İstanbul'da 1000 adet basılmıştır.

Eserin yayın hakları Zeytinburnu Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'ne aittir. Yayının hiçbir kısmı, yazılı izin olmadan, tamamen, kısmen veya değiştirilerek yayınlanamaz, iktibas edilemez, fotokopi dahil her ne şekilde olursa olsun, elektronik veya mekanik yollarla kopya edilemez, bilgi olarak depolanamaz ve çoğaltılamaz.

Sunuş

Kıymetli sanatseverler,

Binlerce yıl boyunca birbirinden farklı medeniyetlerin, kültürlerin, dillerin birbirleriyle tanıştığı; kimi zaman savaşıp kimi zaman uzlaştığı; üzerinden geçip gidenleri bile bir şekilde içine katarak, işte bunların bütünüyle birlikte medeniyetler üstü bir konuma kavuşan bu topraklar, Anadolu; bugün hâlâ binlerce yıllık bu sürecin mahsûlünü biçtiğimiz münbit bir arazidir.

Bugün ülkemizde gerek siyasi, toplumsal, gerek sanatsal açıdan atılacak tüm hamleler, söylenecek tüm sözler, aslında o birikimin üzerinde, ona yaslanarak, kökleriyle o tarihsel katmanların en diplerinden mânâ suyunu çekerek bir imkân zemini bulmaktadır. Belki de bugün, bir millet olarak var oluşumuzla ayaklarımızın bu topraklarda yere sağlam basmasının bir sebebi de, adına "Anadolu" dediğimiz bu toprakların, içinde sakladığı tüm birikimiyle arzun üzerinde sahip olduğu ağırlıktır.

İşte tüm bu birikimin, Anadolu'nun sahip olduğu kadim müktesebâtın, prensiplerini binlerce yıllık insan, tabiat ve ilâhi arayışlar ilişkileri üzerine kurmuş olan estetiğin, sanatın, bugün görünen en güzel yüzlerinden biri olan Mardin önünde; ressam İsmet Yedikardeş'in çizdiği pencerenin ardında duruyoruz. Ressamımızın Mardin'e yönelttiği ayrıcalıklı, kendine has yaklaşım ile bu şehri bir anlığına tüm tarihi ve bugünü ile birlikte görüyor; ama daha ziyade gösterdiğinin ötesinde, bir sanatçı marifeti ve hissedişiyile, onun bize sunduğu kavramsal ve sezgisel yönlerini de algımızla buluşturuyoruz. Kültür merkezimizde ev sahipliği yapmaktan onur duyduğumuz bu önemli serginin de öncekiler kadar ilgiyle karşılanacağını umuyor, birlikte oluşturduğumuz sanatsal bakiyenin gittikçe yoğunlaşması ve zenginleşmesi hususunda emeği geçen herkese bir kez daha teşekkür ediyorum.

Ömer Arısoy
Belediye Başkanı

GELENEĞİ GELECEĞE TAŞIMAK

İnsanlık tarihinin kadim şehirleri vardır. Bu şehirlerin önemi kuruluş tarihlerinde değil mensubu olduğu medeniyetlere ilham olmuş kültürel ifade biçimlerindedir. Medeniyetlerin varoluşu bu kadim şehirleri eliyle gerçekleşir ve zamanda oluşturdukları hacim ile bu kendilerine mahsus kültürel ifade biçimi arasında doğrudan bir ilişki vardır. Şehrin medeniyetin dili olmasını sağlayan temel unsur mimariden şiire, resimden müziğe sanatın bileşenlerinden oluşur. Nasıl medeniyetlerin yapıtaşları şehirlerse, şehirler de sanatçıların eserleriyle varlıklarını geleceğe taşırlar. Bir şehrin sanatçısı olmanın yolu şehirdeki sınırlı imkanları kullanıp sınırları aşan bir eser vermektir. Sanatçının tamamladığı her eser şehrin geleceğine eklenen yeni bir imkandır. Medeniyetlerin kimliği bu imkanlardan doğar. Şehri kadim kılan bir mimari yapı, bir resim, bir heykel, bir şiir, bir beste değil, bunların etkileşimlerinden doğan olağanüstü bir terkiptir.

Üst paragrafta özetlemeye çalıştığım şehir, medeniyet, sanat ilişkisi, bir çağdaş ressamın doğduğu kadim kentin kimliğine eklenmiş olağanüstü çalışmalarından oluşan sergi projemizle yakından ilgili. Evet Ressam İsmet Yedikardeş'in bir coğrafyaya mensup ve dost olmak, doğduğu şehrin zaman katmanları arasında büyümek, farklı medeniyet değerlerinin aşınmamış halleriyle hemhal olmak, sonra çağdaş ve özgün eserlerle şehri geleceğe havale etme çabalarından doğdu "Medeniyetler Kapısı Mardin". Ben hiç sözü uzatmayacağım çünkü çok yetkin ve önemli iki makale yer alıyor katalogta. İlk 2016 yılında aramızdan ayrılan ama sanata kattıklarıyla her zaman yaşayacak olan dostumuz Prof. Dr. Kaya Özsezgin'in Yedikardeş sanatına genel bir bakışı ve yine kültürel miras deyince ilk akla gelen Prof. Dr. Metin Sözen'in bu sergide buluşacağımız eserlere yönelik kaleme aldığı makale. Bu arada Yedikardeş'in seramik heykeller, deri üzerine çalışmalarını da içeren farklı disiplinlerden oluşacak bir retrospektif sergi hazırlığı da yaptığımız müjdesini vermek istiyorum.

Sizi bu muhteşem eserlerle baş başa bırakırken birlikte uzun çalışmalar yaptığımız Ressam Dostum İsmet Yedikardeş'e, bu önemli serginin sanatseverlerle buluşmasının imkânlarını oluşturan Zeytinburnu Belediye Başkanımız Sayın Ömer Arısoy'a ve emeği geçen tüm dostlarıma gönülden teşekkür ediyorum.

Mehmet Lütfi ŞEN

Küratör

BİR YAŞAM VE KENT YORUMCUSU: İSMET YEDİKARDEŞ

Bir yaşam alanı olarak kentle, orada yaşayan veya orayla kökensel bağları bulunan kişi arasındaki ilişkiler birbirinden farklı oluşumların ürünüdür. Bu oluşumlar, kişiye göre ve kişiye özgüdür. Kültür adamları ve özellikle de sanatçılar açısından bu anlamda kent, yaşam boyu sürececek, silinmez izlerin kaynağıdır. O kaynağa ilişkin izler, zamanın yıpratıcı etkisine rağmen silinmeden varlığını sürdürüyorsa, onların o kişi üzerindeki etkisi her zaman yaşanırılık düzeyinde önem taşıyor demektir. Bizde olduğu gibi, artan nüfus ve buna bağlı olarak iç göçle hantallaşan kent imajının gündemdeki yerini hep koruduğu bir ortamda, bu yaşanırılık büyük ölçüde engellerle karşılaşır. Ancak kentin mensubu olan kişi açısından bu bozulmanın yarattığı onarılmazlık, üzücü ve telafisi mümkün olmayan sonuçlar yaratsa da, kent, tarihe kazınmış kimliğinin göstergelerini birer kültür göstergesi olarak her zaman içinde taşır. O nedenle de tarihe ve geçen zamana tanıklığını sürdürür.

Bu olgunun en somut örneklerinden biri, bir kültür adamı gözüyle Anadolu'da gezip gördüğü tarihsel kentler üzerine izlenimlerini ve görüşlerini kaleme almış olan Ahmet Hamdi Tanpınar'dır. Tanpınar açısından kaleme aldığı kentler ("Beş Şehir") birçok yönden tarihe tanıklık yapmakla kalmazlar, bize özgü yaşam biçiminin de yaşayan belgelerini taşında, toprağında muhafaza ederler.

Belki de en duyarlı ilişkiler, sanatçılarla kentler arasında gizemli bağlara tanıklık eden ilişkilerdir. Hele yaşadıkları yöreleri, oralardaki yaşam biçimlerini resimlerine yansıtan ressamlar, göz ve gönül bağıyla bağlandıkları kentleri, kendileriyle birlikte geleceğe taşırlar. Onların ürettikleri eserlerle vardır kentler; o eserler zaman içinde temsil ettikleri kentleri görünür kılmakla kalmazlar, onun ötesinde belgesel bir değer de yansıtırlar.

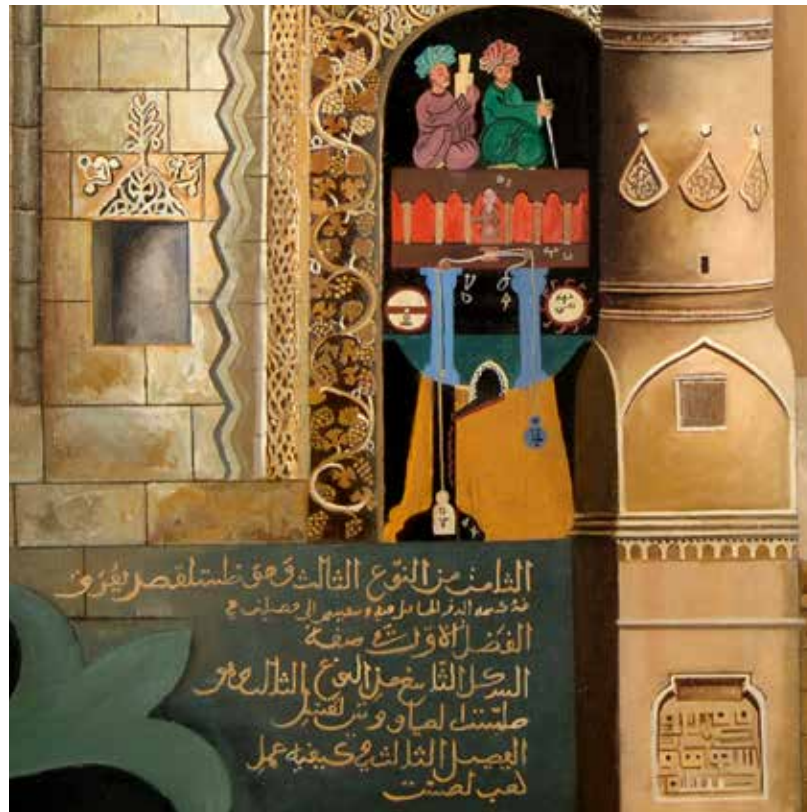
İsmet Yedikardeş'in resimlerine, dünden bugüne neredeyse değişmez bir tema olarak yansıyan Mardin kentine ait görünüşleri, bu gözle incelemek gerekir. Onun tutku derecesine varan doğup büyüdüğü kentle ilişkisi, Almanya'da (Stuttgart) sanat öğrenimi gördüğü dönemde yerini zaman zaman başka temalara bırakmış olsa da yakın dönemlere doğru daha da güçlenmiş ve onun sanat etkinliğinde merkezi bir konuma yükselmiştir.

Genel bir yorumda bulunmak gerekirse, İsmet Yedikardeş'in bir bölümü tuval üzerine ama daha çok da deri üzerine uyguladığı resimleri, gerek biçimleme anlayışıyla gerekse kullandığı malzemelerle "eski"liği ve bu kavrama ilişkin kültür anlayışını açığa vurur. O nedenle, tarihin eski çağlarında üretilmiş Antik değer taşıyan eserler, onun her zaman ilgisini çekmiştir. Bu anlamda "eskilik", insan belleğindeki kavrayış özgünlüğünü açığa vuran ve eserle onu oluşturan insan varlığı arasındaki girift bağların değişmez ve "eskimez" göstergesidir. İlk aşamada bu kapsamda anmamız gereken eserlerin başına tarih öncesinin mağara duvarlarına işlenmiş av resimlerini koymak gerekecektir.

İsmet Yedikardeş, öğrencilik yıllarında yaptığı seramik objelerde ve resimlerde, bu yönüyle sanattaki yaratıcı duyarlılığın gizlerine ulaşmak istercesine gözünü bugünden düne çevirmekte kararlı bir tavır üstlenmiş görünüyordu. Örneğin bir insan figürü çizecekse, bu figürü hem okulda öğretilen anatomi kurallarıyla bağımlı görmüyor, hem de çağdaş akımlardan birine ya da bir sanatçıya göndermede bulunacak kriterlere göre bir yöntem belirlemekten uzak duruyordu.

DETAY

DETAY

Ama önce onun Mardin kompozisyonları üzerinde duralım.

Mardin kentinin tarihsel dokusunu konu alan bu resimler, kentleri salt egzotik açıdan yansıtmak amacıyla yönelik değildir. Bu ise kişisel çalışma ve üretme disiplini daha başlangıçta benimsemiş olmanın getirdiği kriterlerin, yaygın biçimleme yöntemleri karşısında galebe çalmış olduğunun göstergesi olsa gerektir. Kendi yönelişleri, duyuşu ve bakışı, onu, gerçekçi resamlara özgü bir vizyon arayışına itmiş; özellikle Mardin kompozisyonlarında tanık olduğumuz ince işçilikte kolayca görebileceğimiz gibi, mimari ve dekoratif bir doğruluk, onun sanatının yolunu çizmiştir.

Ancak burada bir noktanın altını çizmek gerekiyor: Mardin'in tarihsel kültürüne gönderme yaptığı kent yapılarıyla ilgili kompozisyonlarında, belirli bir yapının aslına sadık görüntüsünü tuvale olduğu gibi aktarmak yerine, dekupaj yöntemiyle birçok yapının sentez yapılması öngörülür. Enine ve boyuna yapı kesitlerinin ortak bir resim yüzeyi üzerinde kompoze edilmesiyle oluşturulan bu sentez görüntüleri, salt betimleyici (tasvir edici) bir amaçla ilgili kalınmadığının göstergesidir. Buna kısaca alternatif bir yorum demek de mümkün.

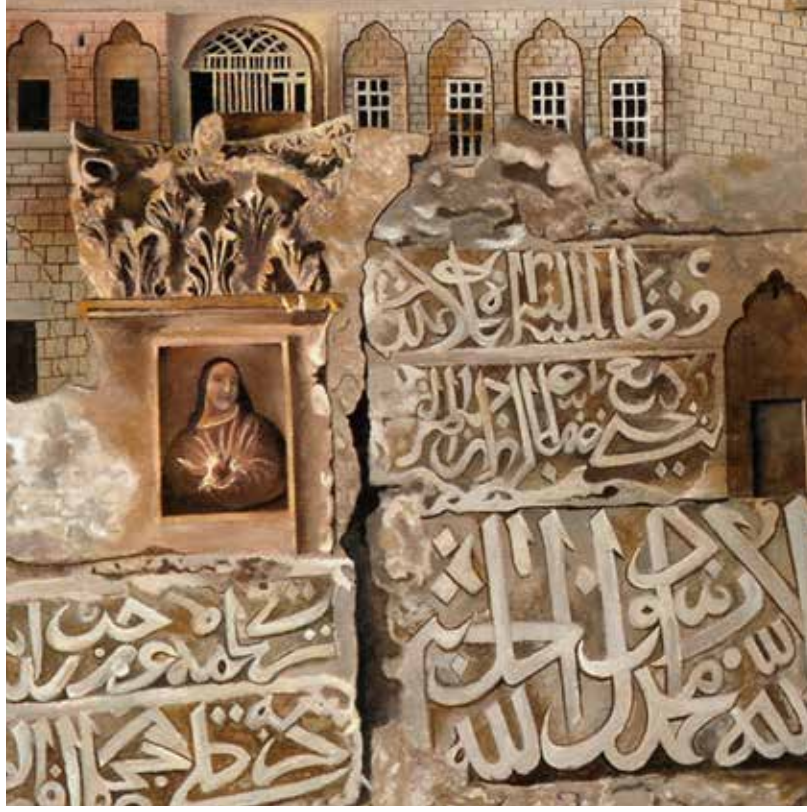
Mardin kentinin yapısal ve kentsel özelliğini İsmet Yedikardeş'in resimleriyle özdeş kılan nedir?

Bu soruya verilecek en doğru yanıt, kentin birbiri içine geçen yapılarının yarattığı Mardin'e özgü mimari doku ile Yedikardeş'in tablolarındaki dekupe kompozisyon anlayışı arasındaki ilginç paralellik olacaktır. Gerçekten de Mardin'in kent yapılarında tanık olduğumuz "girift" düzen, sanatçının resimlerinde mimari ve dekor elemanlarının birbiri içine geçen ve de birbirini tamamlayan parçalarıyla örtüşmektedir. Artuklu ve Süryani mimarisi, Mardin'deki bu iç içe geçmişlik kapsamında hiçbir yadırgatıcı etki yaratmaz gene de. Bunun en önemli nedeni, Anadolu'nun başka kentlerinde bulmadığımız Mardin'e özgü kaynaştırıcı ve senteze götürücü kültür kimliğinin varlığıdır.

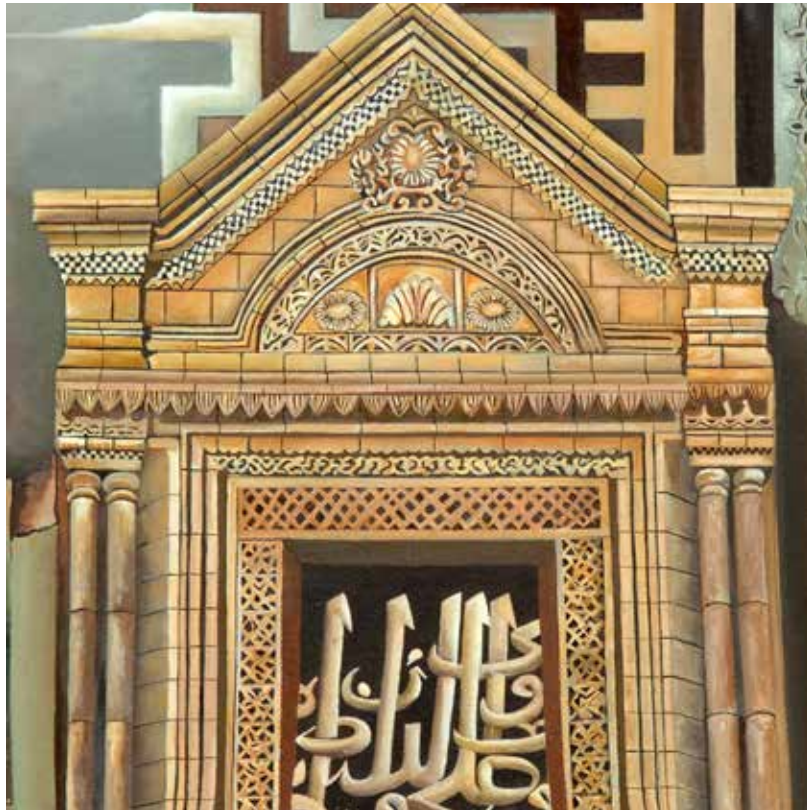
Nitekim Metin Sözen de "Anadolu Kentleri" kitabında (Doku Yay. 1971) Mardin'den söz ederken, "Mardin ve eteklerinde uzayıp giden ovanın, kentin iç içe girmiş yapılarının aksine, bizi, kırmızıya çalan bitmez tükenmez bir derinliğe çekip götürdüğü"nü altını çizer haklı olarak. Bu kadar geniş bir derinlik, kentin kuşatıcı etkisiyle karşıtlık yarattığı gibi, mimari karakterin kendine özgü yapısını daha da yükseltir. Yedikardeş'in resimlerinde vurgu yaptığı şey de budan başka bir şey değildir.

İsmet Yedikardeş açısından kentsel resim dizaynı, temsil ettiği kenti birebir tanıtmaktan çok, o kente yönelik bir yorum tarzının ürünü olmalıdır. Nitekim bakış, hep bu yönde olmuştur. Kaligrafik unsurlar, bu dizaynın vazgeçilmez bir başka bileşenidir. Söz konusu unsurların dozu, tablonun içerdiği işleve göre artar veya eksilir. Eksildiği yerlerde, mimari elemanlar arasında biraz da fantastik kalıplara sokulmuş insan figürlerinin girdiği de olur.

Türkiye'de ağırlıklı bir tema olarak İstanbul'u sanat ortamına taşıyan kent imgeleri, Batılı sanat anlayışının benimsendiği ilk dönemlerden itibaren geçerli olmuştur. Bu imgeyi, Anadolu'dan yana yaygınlaştırmak amacıyla 1930'lu yıllarda devlet eliyle kapsamlı bir program devreye sokulmuş ve bu program kapsamında Anadolu kentlerine gönderilen ressam, oralardan derledikleri çalışmalarla

DETAY

DETAY

yeni bir kent imgesinin oluşmasında etkili olmuşlardı. Ancak o tarihlerden bu yana sanatçıların kendi inisiyatiflerine bırakılan bu etkinliğin kalıcı izlerine fazla tanık olmuyoruz. Bu açıdan yaklaşıldığında, İsmet Yedikardeş'in Mardin'i sanatçı olarak benimseyen tavrı, şu kadar yıl aradan sonra Anadolu kentlerine yönelik ilgiyi canlandırıcı bir etken olabilir.

Uzun zamandır bu tema üzerinde çalışmalarını sürdürmekte olan sanatçının amacı UNESCO'nun gündeminde bulunan ve giderek bozulmakta olan Mardin kentinin mimari ve tarihsel dokusuna dikkat çekmek, aynı zamanda koruma altına alınan kentteki koruma bilincini ayakta tutmaktır. Böyle bir amaç üzerinden sanat yapmak, yaşanan yörelerin tarih dokusunu yaşatmak yönünde alınacak önlemleri teşvik anlamı da taşıyacaktır. Yedikardeş Mardin lisesini bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Prehistorya ve Arkeoloji Bölümünde bir süre okumuştur. Oradaki eğitimi sırasında edinmiş olmalıydı tarih bilincini. 1972'de Stuttgart Güzel Sanatlar Akademisinde Prof. U. Gunther'in yönettiği seramik ve heykel bölümünde beş yıl boyunca (1972-1977) sanat eğitimi görürken bu tarih bilincini kaybetmedi; aksine o bilincinin oluşturduğu temel üzerinde yürüttü sanatsal çalışmalarını. Oradan mezun olduğu tarihin arkasından Almanya'nın değişik kentlerinde katıldığı karma sergilerde ve ilkini 1979'da düzenlediği kişisel sergilerinde sanat anlayışından ödün vermemeye çalıştı. Bu çalışmalarında ana eğilim, insan ve kültür ilişkisi ve bu ilişkinin uygarlığı biçimlendiren işlevi oldu.

Çekül Vakfı başkanı Prof. Metin Sözen'in de haklı olarak değindiği gibi, Yedikardeş'in resmi, Mardin'in soyut-somut dünyasında gidip gelmektedir. Onun oluşturduğu dünyanın içinde dün, bugün ve gelecek vardır. Böyle bir geçişimli süreç, kent gerçeğinin yaşama bütünleşen dokusu içinde bir devamlılık bulunduğu gerçeğini açığa vurur. Çünkü yaşam alanı olarak kent, insan yaşamıyla birlikte vardır ve o yaşamın akışı içinde tarihe damgasını vururken hem geçmişten, hem günümüzden aldığı izleri taşına nakşeder, bununla da kalmaz geleceğin yolunu açarak insanlara öncülük yapar. Sosyal ve kültürel tarihin yasadır bu.

Mardin'deki kent gerçeği, mimariyle özdeş bir kimliği yansıtır. O mimari de yöreye özgü dinsel ve sivil mimarinin ana malzemesi olan sarı taştır. İşlenmeye uygun olan bu taş, böylece mimarinin ve süslemenin yolunu çizmiştir bugüne kadar. Belki de bundan olacak, İsmet Yedikardeş'in resimlerine sinen sarı renk, çıkış noktasını kent mimarlığına özellik kazandıran bu özgünlükten almıştır. Medeniyetlerin bulunduğu bu kentte, her mekân bir başka mekâna açılır, kemerlerin ve kapıların içinden baktığınızda sizi bir başka yapının içine çeker. Dolayısıyla Yedikardeş'in resimlerinde dekupaj tekniğinin yarattığı bağlantılı açılım, Mardin için de bir referans olma özelliği taşır.

Mimari kemerlerin açıldığı eyvanlar, bize serin mekânların özlemine yaşatırken, sanatçının resimlerine yansıyan mekân çeşitlemeleri de izleyiciyi kentin içine çeker, resimlerden tanıdığı Mardin'i bir de gezip görerek keşfetmeye dâvet eder.

Resimlerine verdiği isimlerden de anlaşılacağı gibi, kapıların ardından kente bakmak, böylece atmosferi bütün derinliği içinde solumak sanatçının gözettiği hedeflerin başında gelir. Derinliğin ve üç boyutluluğun (perspektif) bu resimler yönünden içerdiği anlam çok önemlidir. Çünkü tarih, bize za-

DETAY

DETAY

man derinliği içinden seslendiği gibi, onun iz bıraktığı yapılar da mimari perspektifin çekim gücüyle sarar bizi.

Akan zamanı, doğal seyrine karşı çıkararak durdurmak mümkün değil. Ancak mimarlık anıtları, tarihe tanıklık ederken zamanın donup kaldığı bir aşamaya işaret ederler. Denebilir ki mimari, üstünde taşıyarak geleceğe ulaştırdığı bu somut izler nedeniyle, öteki sanat dallarının da yolunu açar; gören ve izleyen gözlerle bu tanıklığın önemi hakkında somut bilgiler sunar.

Geçici olana inat, kalıcılığın belgesini sunan mimarlık eserleri o nedenle buldukları yörenin kültürüne de ev sahipliği yaparlar. Akan zamana umutsuzca seslenirken, ona "dur ey zaman, ne güzelsin!" diyerek hayranlığını dile getirirken Goethe, belki de dolaylı biçimde mimarlığın bu gücüne işaret etmiş oluyordu.

İşte Mardin'in iç içe geçmiş tarihsel mekânları, oymalı duvarları, görkemli kemerleri ve insanı sonsuzluğun içine çeken gizemli "abbara"larıyla, zamanın donduğu noktalara göndermede bulunur. Türk konut mimarlığının Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya özgü yapı karakterinin Mardin yöresinde farklı bir tipoloji üzerine kurulmuş olması, bu yöreye ayrı bir değer katmaktadır. İsmet Yedikardeş, hem bu yöreden seçtiği mimari yapıların zarif dekorları hem de bunları farklı konumlarda bir araya getirerek kompozite ettiği düzen şemalarıyla, bu noktaları bir kez daha belgelemiş olmakta; Mardin'in tarih içindeki yerine bir kez daha vurgu yapmaktadır.

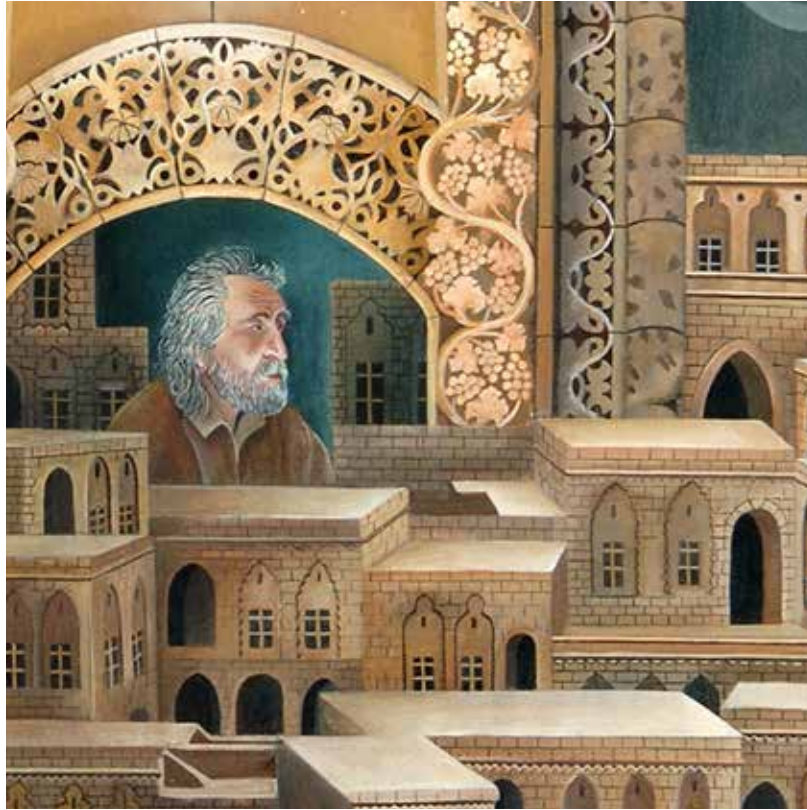
Sonuç olarak İsmet Yedikardeş'in mimari elemanlar üzerinden kurduğu kompozisyon şemasının kökeninde resimsel bir "inşa" kavramının varlığına tanık oluruz. Kendisi bir inşa demek olan mimari, onu oluşturan parçaların bir araya getirilerek resimsel bir kurguya yol açması, bu anlamda bir "yapılanma"nın varlığına götürür bizi. Yani inşadan yeni bir inşa kavramı yaratılmıştır burada: Sanatçının iradesine ve bilincine, kısaca kavrayışına açık bir yapılanma karşındayız. Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse şöyle diyebiliriz: Mimari içerikli bir anlam, sanatçının niyetiyle örtüşünce plastik bir kurgu kendini göstermekte ve bu kurgu, bir Anadolu kentinin tarihsel konumuna denk düşmektedir.

Tarihsel perspektif, Yedikardeş'in Mardin kompozisyonlarında görsel bir perspektifle doğal biçimde çakışır. Birinden ötekine bu parçaların üst üste veya yan yana gelmesi sonucunda oluşan şey, zaman perspektifidir aslında. Bir yapının duvar dekorasyonundan çıkarak bir başkasına geçtikçe zaman dehlizi giderek genişler ve izleyici bu dehlizde yol aldıkça, tarihin labirentlerinde dolaşıyor olmaktan haz duyar. Ontolojik (varlıkbilimsel) ve merakımızı tahrik edici bir seyahattir bu. Ressam, tablonun dokusu içinde gezinen izleyici bakışının evre evre kendi varlığına ilişkin keşiflere yönelmesini ister. Dolayısıyla bakılıp geçilen değil, bakılıp durulan noktaların algılanması esastır burada. Özne-nesne, insan-tarih, varlık-belge ilişkisi, bu resimlerde sürekli işlenen ve işlendikçe yeni kompozisyonların üretimine yol açan kavramlar olarak sanat gündemindeki yerlerini korurlar.

Geçmiş ile şimdinin arasını açan ve geçmişe köklü göndermelerde bulunan kent kompozisyonları, bir sergi çatısı altında bir araya getirildiğinde, altı çizilmesi gereken temel olgu şu olacaktır: Geçmiş tarihsel dönemler ve kültürler, yaşanmış hayat tarzlarının da taşıyıcısı olduğundan, dekor ve kaligrafisi

DETAY

DETAY

ayrıntıları aynı zamanda bir tanıklığı da kendi içlerinde taşırlar. Aynı zamanda tarihe tanıklıktır bu. Böyle bakıldığında, içerdikleri görsel vizyonlara rağmen, Yedikardeş'in Mardin kompozisyonları, tarihsel tanıklığı doğrulama amacına yönelik çalışmalardır. *"Bu yapının varlığına ben tanık oldum ve bu tanıklığımı bu resimlerde görsel fragmanlar halinde bir araya getirdim"* demek istemektedir sanatçı.

Akdenizli Doğu'ya bakan oryantalist yorumla bire bir çakışmaz bu bakış. Çünkü politik herhangi bir amacı bünyesinde barındırmaz. Örneğin Thierry Hentch, Batılı kafaların dışında bir "Doğu" olmadığını öne sürmüştü ("Hayali Doğu"). Bir Batılının Doğu dünyasını gerçekten tanıyıp tanımadığı konusunda kuşkuludur T. Hentch. O nedenle de oryantalizmi ve onun yapısındaki etnik merkezliliği suçlar; onunla da kalmaz "kendini anlama"ya çalışır. Bir Doğu uzmanı olmadığını itiraf etmekten kaçınmaz. Çünkü onun açısından "Doğu" ötekidir.

Böyle bir itirafı paylaşan başka yazarlar da var. O halde sanatı, kültürü, geleneği ve etik yaşamıyla Doğu, ona dışardan değil içerden bakan kişilere (sanatçılara) kendini açacaktır.

İşte İsmet Yedikardeş'in Mardin'in kent topografyasıyla ilgili olarak resimlerine yansıttığı şey, o yörede yaşamış ve o kentle anısal bağlarını hep canlı tutmuş bir gözlemcinin yorumlarını kapsar. O nedenle de içtenliği ve doğru yansıtmayı temel alır, yalnızca âlet olmaktan titizlikle kaçınır.

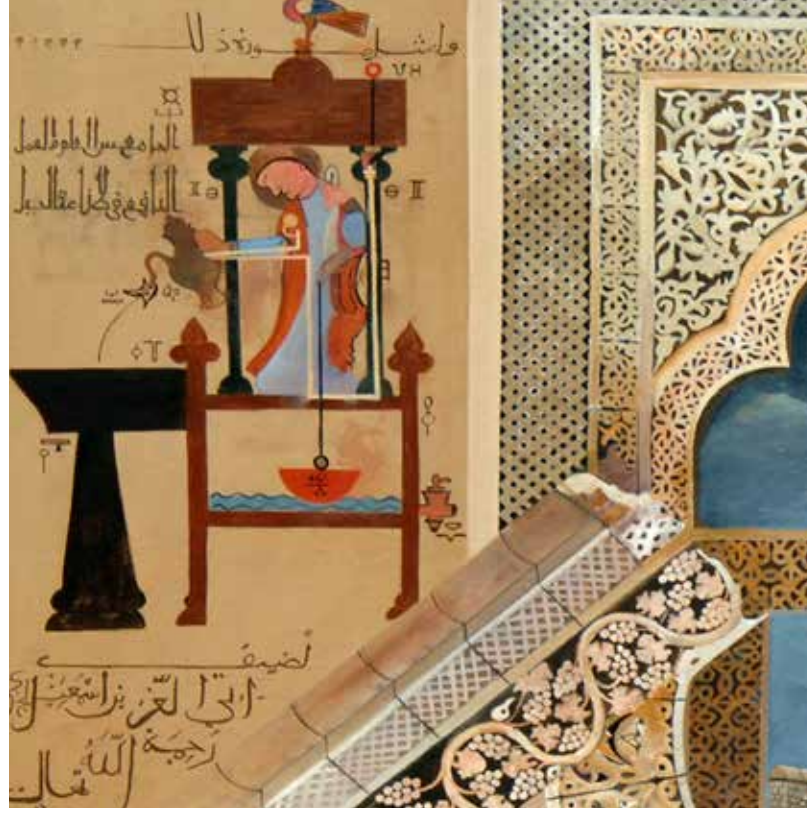
Başka biçimde dile getirmek gerekirse, Alfred de Musset'den söz ederken Heinrich Heine'in söylediğini buraya kayıt düşebiliriz: *"O, fazla geçmişe olan genç bir adamdır"*. Genç olduğu halde "fazla" geçmişe sahip olmak, yaşama kültürünün ve gözlem yeteneğinin kazandırdığı bir ayrıcalık olsa gerektir. İsmet Yedikardeş de doğup büyüdüğü kentle ilgili anı ve gözlem dağarcığını alabildiğine geniş tutmanın önemini kavramıştır bir kez. Öyle bakar ve öyle biçimlendirir Mardin izlenimlerini. Onun bakış alanına giren eski yapılar, farklı kültürlerin harmanlandığı bu yörenin tarihsel pitoreskine katkıda bulunan ve Mardin kültürünü biçimlendiren mimari örnekleridir. Hiçbir ayırım yapmadan bu eserleri, birleştirici ve toparlayıcı bir kompozisyonun çerçevesine alır ve o doğrultuda değerlendirir.

Temelinde, kendi deneysel arayışlarına öncelik tanıyan evrenselci bir yorum tercihinin dayanır bu bakış.

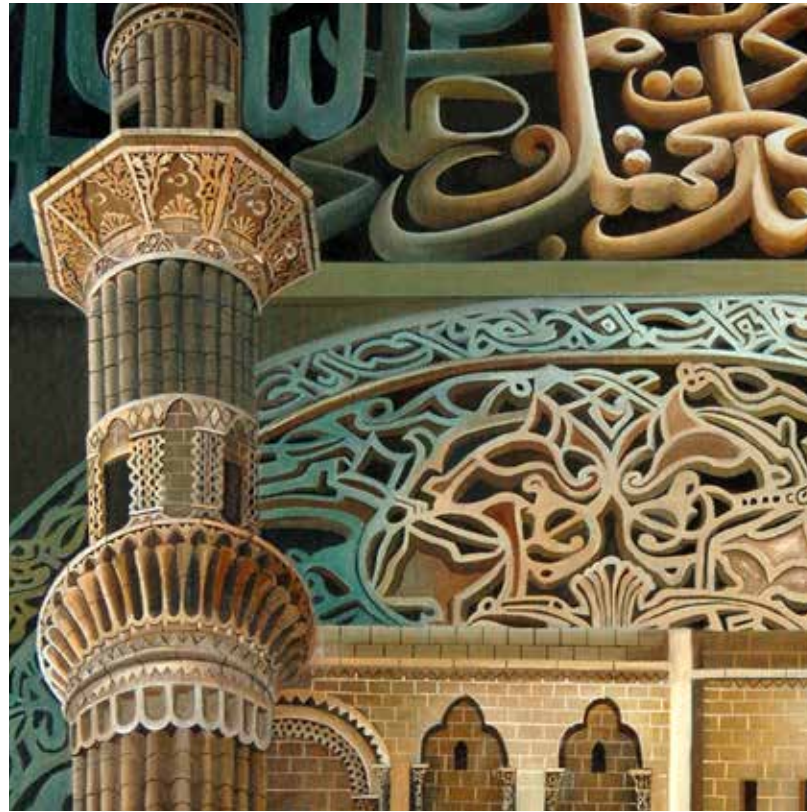
Batı dünyasının Doğu dünyasına yönelik ilgisi, 19. yüzyılın entelektüel sanatçıları için artık kategorik anlamda salt bir merak konusu olmaktan çıkıp yeni bir çerçeveye sokulduğunda, natüralist (doğacı) bir anlayış arık yaşam sürecini tamamlama aşamasına gelmişti. Delacroix'nın temsil ettiği bu yeni yaklaşım, resmi oryantalizmin dar çerçevesini aşarak yeni bir dönemece ulaşmış bulunuyordu. Oryantalizm, bir önceki dönemin politik-kültürel içeriğinden giderek uzaklaşmış ve sanatsal endişenin sınırları içine alınmış oluyordu böylece.

Artık "hayali" ve "fantastik" bir Doğu imgesi değil, yaratıcı estetiğin disipliniyle kuşatılan ve çağdaş yaşamın perspektifinden bakılan yeni bir Doğu imgesi söz konusuydu.

Endüstri toplumu açısından Doğu, bir gerçekliğin dışavurumuyla örtüşen farklı bir konu repertuarı

DETAY

DETAY

sunuyordu sanatçıya.

İşte bu gelişmenin yüz yıl ötesinden gelen birikimi dışlamak ve gene bir Doğu egzotizminin penceresinden bu dünyaya bakmak mümkün değildi. İsmet Yedikardeş'in dekupe formlardan oluşan Mardin yorumlarını, bu gerçeğin versiyonları olarak görmek gerekiyor öncelikle.

Sanatsal yaratıcı estetiğin bilimsel buluş ya da keşiflerle bağlantısı üzerinde duran bilim adamları yeri geldikçe farklı biçimsel, anlambilimsel ve bilişsel koşullardan da söz etmişlerdir. Bu bağlamda bilimsel yaratıcılık kavramı, bizi bu alandaki projelere götürecektir.

Mardin'de Artuklu sülalesinin kurucusu Artuk Bey, Alpaslan'la Anadolu'nun fethine katılırken onun Amid'deki sarayında bilimsel çalışmalarda bulunmuş olan El-Cezeri'nin de koruyucusu olmuş ve onun bilimsel keşiflerinin yolunu açmıştı. El-Cezeri'nin Topkapı Sarayı kütüphanesinde bulunan bir elyazmasında karşılaştığımız ilginç çizimler, yaratıcı imgelemin önemi hakkında bizi yeterince aydınlatıcı niteliktedir. Su ve mum saatleri, kan toplamaya yarayan kaplar, fiskiyeler ve müzik otomatları v.b düzenekler üzerinde yaptığı çalışmaları gösteren kitaptaki çizimlere bakarak, Mardin kentini bir sanat ve kültür merkezine dönüştüren olguların kökenleri üzerine de bilgi edinebiliriz. Cezeri'nin tasarımları, her şeyden önce yaratıcı bir imgeleme tanıklık ederler. Makine mühendisliği ve montaj bilgileri yönünden tam bir açılım sergileyen El-Cezeri'nin kitabındaki çizimler, bin yıl öncesinin tasarım kültürüne ışık düşürürken, Mardin yöresinin çok kültürlü toplumsal yapısının kilit noktalarından birini de açar önümüze.

İsmet Yedikardeş'in eklemeli kompozisyonlarından birini, bu bilim adamının kitabındaki tasarımlardan birinin yanına koyduğumuzda aradaki dolaylı ilişkiyi kavramakta sanırım zorlanmayız. Genel anlamda yaratıcılık kavramını ilgilendiren ana etken, sonuçta keşif (bulgu) olgusuna dayanır çünkü.

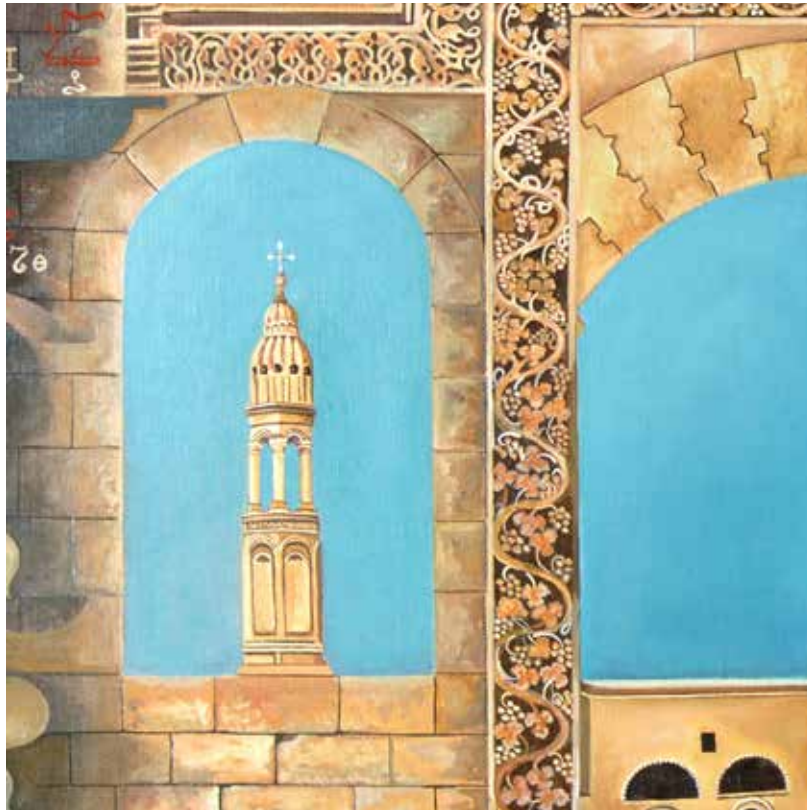
Yedikardeş'in Almanya'da hocasının yanında öğrendikleri, daha sonra üreteceği çalışmalara kuşkusuz büyük ölçüde yön vermişti. Gene de bütün bu bilgilerin ötesinde, onun tarih öncesi sanattan esinlenen çalışma yöntemi, sanatta (ve bilimde) alınan yolun başına dönme kararlı olduğunu gösterir niteliktedir. Bu durum, insan zihnine ilişkin dogmalardan ve kesin kurallardan uzak, saf yaratıcı disiplinin kaynağına yönelik bakışın, onda çok daha etkili bir zemin oluşturduğu hakkındaki yoruma geri dönmemizi zorunlu kılmaktadır.

Mardin konulu kent resimlerinin yanında ikinci grubu oluşturan deri üzerine karışık teknikte uygulanmış resimlere geçtiğimizde bir başka olguya tanık olmaktadır. Bu gruba giren resimlerin ilk örnekleri, İsmet Yedikardeş'in farklı tür ve teknikleri denemeye başladığı Stuttgart'daki sanat eğitimi sırasında yapılmış, sonraki dönemlerde de ayrı bir tutku halinde seramik çalışmalarının yanında süregelmiştir.

Deri malzemenin seçilmiş olmasında hem sanatçının bu malzemeyle sonradan kurduğu yakın ilişkinin payı var hem de uyguladığı resimlerin içeriksel özelliğinin katkısı söz konusudur. Ortalama boyutların üzerinde kurguladığı resimlerde, ilgi odağı, tarih öncesine ait mağara duvarlarına çizilmiş vahşi hayvan figürleridir. Lascaux ve Altamira başta olmak üzere Neolitik dönem sanatının ürünlerini

DETAY

DETAY

içeren bu resimler, insanoğlunun yazının icadından önce (İ.Ö 10.000 dolayları) doğa güçleri üzerinde üstünlük sağlamak amacıyla toprak boyanın içine başka malzemeler karıştırarak çizdiği hayvan figürlerinden oluşur. Sanatın kaynağı üzerinde araştırma yapan bilim adamlarından bazıları, bu resimlerin dinsel ve büyüsel amaçlarla çizilmiş oldukları üzerinde birleşirler. Bilinen en eski resimler olarak kabul edilen bu vahşi hayvan tasvirlerinde dış çizgiler (kontur) belirtilmekle yetinilmiş, yer yer de renk kullanılmıştır.

İsmet Yedikardeş'in kendine öncelikli model olarak bu mağara resimlerini seçmiş olmasında, sanatın primitif kaynağına yönelerek onun asli unsurlarını yeniden keşfetme arzusunun önemli bir payı bulunduğu kuşkusuzdur. Deri resimlerin neredeyse tümünde tekrarlı bir motif olarak bizon figürünün yer aldığına sık sık tanık oluruz. Bu figür, ana kaynaktaki figüre gönderme yaparken, resimlerin gene büyük bir bölümünde inceltip uzatılmış insan figürleri de günümüz soyutçu sanatına göndermede bulunur. Böylece resim sanatının erken dönemiyle, bu döneme farklı açılardan atıfta bulunan modern eğilim arasında dönüşümlü bir bağ kurulmuş olur.

Kimi yerde de bütün bu elemanların ötesinde insana ya da doğa biçimlerine benzer formlar oluşturma endişesine yer verilmeksizin ince ve akışkan çizgilerin uyumlu atmosferi, bu çizgilerle doğal bir iletişim kuran pastel renkler eşliğinde işlenir. Resimlerde neredeyse bir "leitmotif" karakter yansıtan insan figürleri, keskin bakışlarıyla dikkat çeken düşsel yaratıklar izlenimi verir. Böylece insan ve doğa, tinsel bütünlüğün iki temel elemanı olarak yer almış olurlar resimlerde.

Resimlerdeki ortak nitelik, simgeci (sembolist) bir başlık altında özetlenebilir. Tarih öncesinin resimlerinde olduğu gibi, o dönem resimlerinde kullanılan biçimsel öğelerin birer simge kalıbı içinde sunulması, çağdaşlık karakterini ön plana çıkaran Yedikardeş'in deri üzerine resimleri için de geçerlidir. İnsanla ilgili kültürün kaynakları üzerinde araştırma yapmış olan B. Malinowski, bu kültürün "birleştirici buyrukları" arasında simgeciliği öne çıkarmış ve kültürel davranışın ilk görünüşüyle birlikte simgeciliğin de doğmuş olması gerektiği üzerinde durmuştu ("İnsan ve Kültür", Verso Yay. 1990). Onu yakından tanımış olan bir başka kültür uzmanı ve etnolog, J.G. Frazer de ilkelerin din ve büyü kavramından yola çıkarak doğa güçleri karşısında varlıklarını güvence altına alma içgüdülerinden söz ediyordu. İnsanların gruplar halinde örgütlenme ihtiyacı duymaları, güvence olgusuna yönelikti.

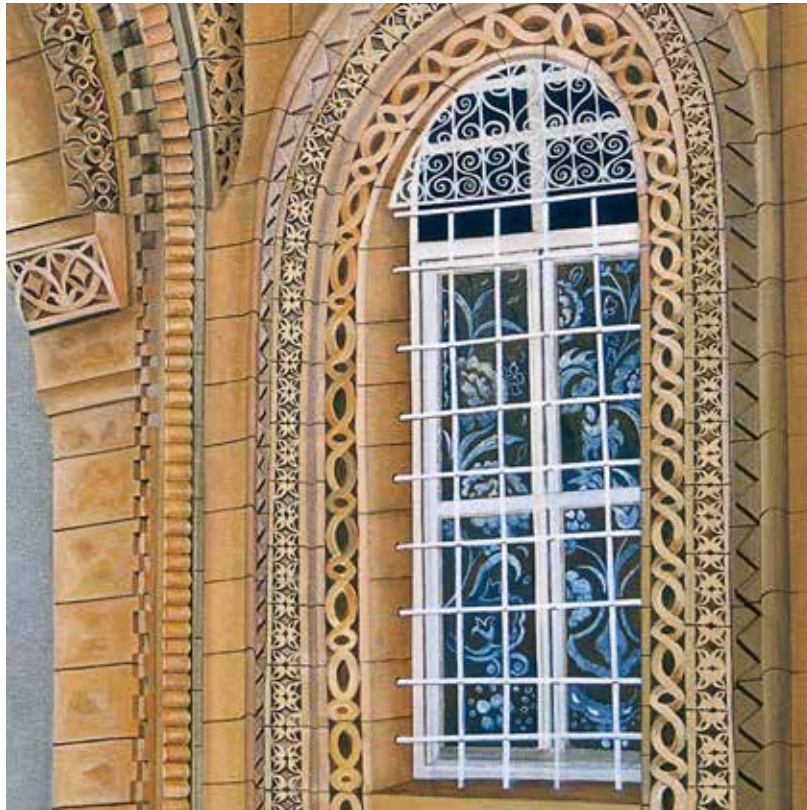
Yedikardeş, içeriksel ve biçimsel bazda çağdaş sanatın kullandığı ölçüleri benimserken, bir anda bütün ilgi alanını ilkelerin sanat üretimindeki gizemli kaynaklara açıyor; ortak yaşama bilincine dayalı bu üretimin günümüz sanatı açısından "model" oluşturacağı varsayımını hayata geçirmiş oluyor.

Hem kent yorumlarına ilişkin kompozisyonlar hem de deri üzerine uyguladığı resimler, İsmet Yedikardeş'in yaygın sanat modellerine bağlı olmadığını, onlardan farklı bir biçimleme anlayışıyla "ezber bozucu" bir yöntemin izinden yürüyerek kendine özgü seçenekler kurgulamaktan yana olduğunu kanıtlamaktadır.

Prof. Dr. Kaya ÖZSEZGIN

DETAY

DETAY

KENTLER SANATÇILARA ANLAM KAZANDIRIR...

Dünyaya geldiği gibi gitmeyen, zoru zorlayan kimlikler arandığında, sanatçılar, bu engebeli yolu yaşam boyu göze alanların başında gelirler. Onların üzerinde durdukları, özenle eğildikleri konular, tüm zamanları içine alabilir. Herkese düş gibi gelen sürekli altını çizdikleri incelikler, geleceğin hazırlayıcısı olabilir. Yaşadıkları toplumda görünenin gerisini düşünmek, farklı yaşamı egemen kılmak, sanki onlara görev olarak verilmiştir. Bu nedenle, çoğu kez onların demek istedikleri, yıllar sonra anlaşılabilir. Ölümsüzlüğü aralamanın "bedel ödemek" olduğunu kavramak, zaman alabilir.

Böylesi kimlikleri yaşama bağlayan, üretimlerini güçlendiren, anılarının oluştuğu, anılarının yoğunlaştığı ortamlardır. Bu güçlü kaynağı kesintisiz gündemde tutanlar ise, bir süre sonra o "ortamın simgesi" olurlar. Diğer yapıtlarının da çıkış noktası ister istemez bu simge değerden kaynaklanır.

Dünyada, doğuda yaşadığı kentlerle tanınan sanatçıların kentlerine armağan ettikleri kalıcı değerler, hemşerileri için "onur kaynağı" olmakla kalmaz, yetişen kuşakların belleklerinde de yer eder. Her ülkenin kentleri, böyle örnekleri çoğaltmak ister. Bizim için de benzer durum söz konusudur. Özellikle son yılların sıcak ortamını dikkate alarak, konuyu somut bir çizgiye çekmek istediğimizde, bu süreci yaşayan kentler arasında Mardin, öncelikle aklımıza gelen yer olmalıdır.

Bize kentini hemen anımsatan sanatçılarımız içinde İsmet Yedikardeş'in özel bir yeri vardır. Ressam, heykeltıraş, seramik sanatçısı İsmet Yedikardeş, kendisine Mardin konulu yeni bir dünya yaratmıştır. Bu dünyanın içinde dün-bugün-gelecek vardır. Onun her resmi, Mardin'in soyut-somut dünyasında gidip gelir. Mardin'i Mardin kılan tüm değerler, kente özenle yaklaşmış, çok yönlü ürün vermiş sanatçılar "bir rengin ve zamanın" ardına düşerek, yeniden yaşam şansı bulurlar. Sanki Mardin, tüm kötülüklerinden arınarak, sizlere ölümsüzlüğü aralayan, hiçbir zaman silinmeyecek yüzüyle görünmek ister. Kentin çarpıcı bu köklü birikiminden herkesin, tüm dünyanın yararlanmasını bekler.

Dünün ustaları, bir tek malzemedен, taştan bir büyük dünya yaratarak, İsmet Yedikardeş'e "azla çok şey yaratmanın" yolunu göstermişler. Yüreği kentiyle çarpan sanatçı da, aldığı mirası özümsemenin bilinciyle, nerede görürlerse görsünler herkesin "Bu kent Mardin, bu resim İsmet Yedikardeş'in" diyeceği bir sonuca ulaşmıştır. Başka örnekleri düşündüğümüzde, sabır ve ustalık isteyen bu yolda, Mardin de Yedikardeş de, ulaştıkları düzeyden mutlu gözüküyorlar. Gördükleri ilgi bunun bir yansıması.

Bugüne kadar ürettiği resimleri değişik ortamlarda izleme olanağı bulmuş bir kişi olarak, bende bıraktığı berraklaşan nokta, sanatçının geçmişin bize sunduğu tüm birikimleri belirli bir zamanda buluşturmuş olmasıdır. Kendisinin yarattığı bu zaman, kente karar verecekler için toplu bir değerlendirmedir. Burada "kent'in ortak ruhu" söz konusudur.

Bir kent, bir sanatçı "gününüzün savruk yaşamında" yol gösterici olabilir. Düşünmek, düş kurmak, kendini tanıyan bir birey olmak için kentler-sanatçılar yol göstericidir. Varlığını nelere borçlu olduğumuz, zaman zaman bizlere onlar anımsatırlar.

Dilerim Mardin'in uyarı görevi tüm yurda yayılsın, her kent'in kendisine farklı yaklaşan hemşerileri olsun. Yaşamımızı zorlayan kentler, kendilerine "düşünecek zaman" ayırsınlar...

Prof. Dr. Metin SÖZEN

MARDİN

Mardin, tarihin taşa işlenmesidir, taşın sevgiye ve estetiğe boyun eğmesidir. Dinlerin bir şehrin kucağında beraber huzur içinde yaşamasıdır. İnsanların evlerini birbirine engel olmadan, ufkunu kapatmadan yan yana yapabilme inceliğidir.

Mardin tarihinin derinliklerinde birçok uygarlığa ve inanca hizmet etmiş, hem maddi hem manevi açıdan medeniyetlere beşiklik etmiştir. Daha sonra Hz. Ömer devrinde onun verdiği emniyet ve huzur güvencesiyle bu barış bir daha zedelenmeyecek şekilde kayıt altına almıştır.

Mardin ve çevresinde tarih boyunca Babil, Roma, Pers ve İslam Medeniyetleri köklü etkiler bırakmıştır. Bu açıdan, Yezidi, Şemsi, Hristiyanlığın çeşitli mezhepleri ve Yahudilik İslam'ın barışçı anlayışı içerisinde yaşamıştır. İslam'ın insanlığı bir bütün olarak görmesinden kaynaklanan anlayış sayesinde, Mardin farklı din-dil ve milletlere ortak bir yaşam alanı olmuştur.

Mardin Medeniyetinin hem bizler tarafından daha iyi anlaşılması hem gelecek nesillere dosdoğru aktarılması geleceğimizin inşası için hayati öneme sahiptir.

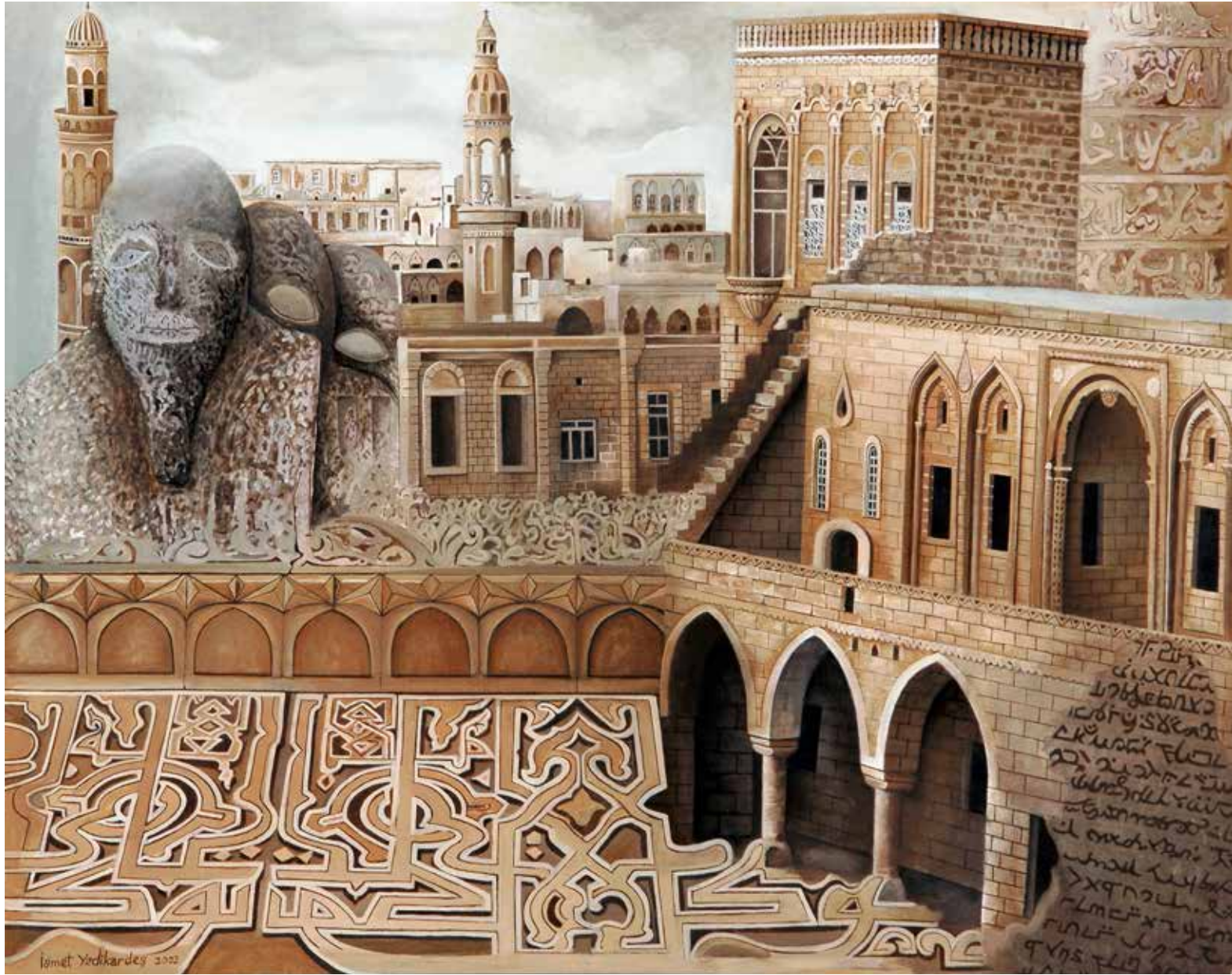
Birlik ve bütünlük içindeki bu barışçı anlayış, çatışmaların körüklenmek istendiği günümüzde tehdit altındadır. Bu zengin medeniyetin mirasçıları olarak, bize aktarılan değerleri korumak ve gelecek nesillere aktarmak borcumuzdur. Bu şehirde yetişmiş bir sanatçı olarak, sanatçı duyarlılığı ve sorumluluğuyla Mardin'e hizmet etmek gayesi içindeyiz. En büyük temennim bu eserler vesilesiyle Mardin'e dikkat çekmek, bu tarihi tecrübeyi insanlığa sunmak, barışa ve huzura katkıda bulunmaktır.

İsmet YEDİKARDEŞ

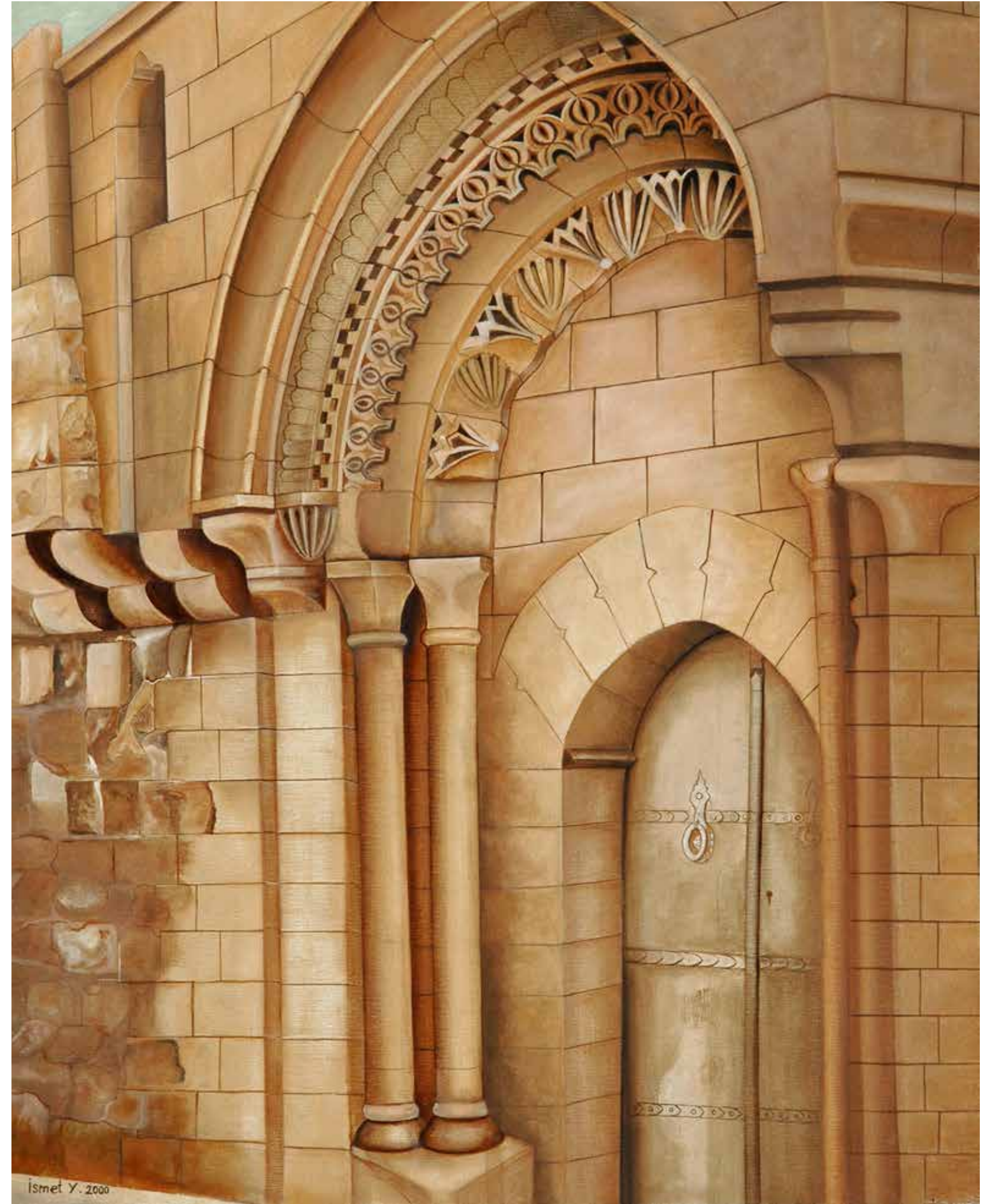
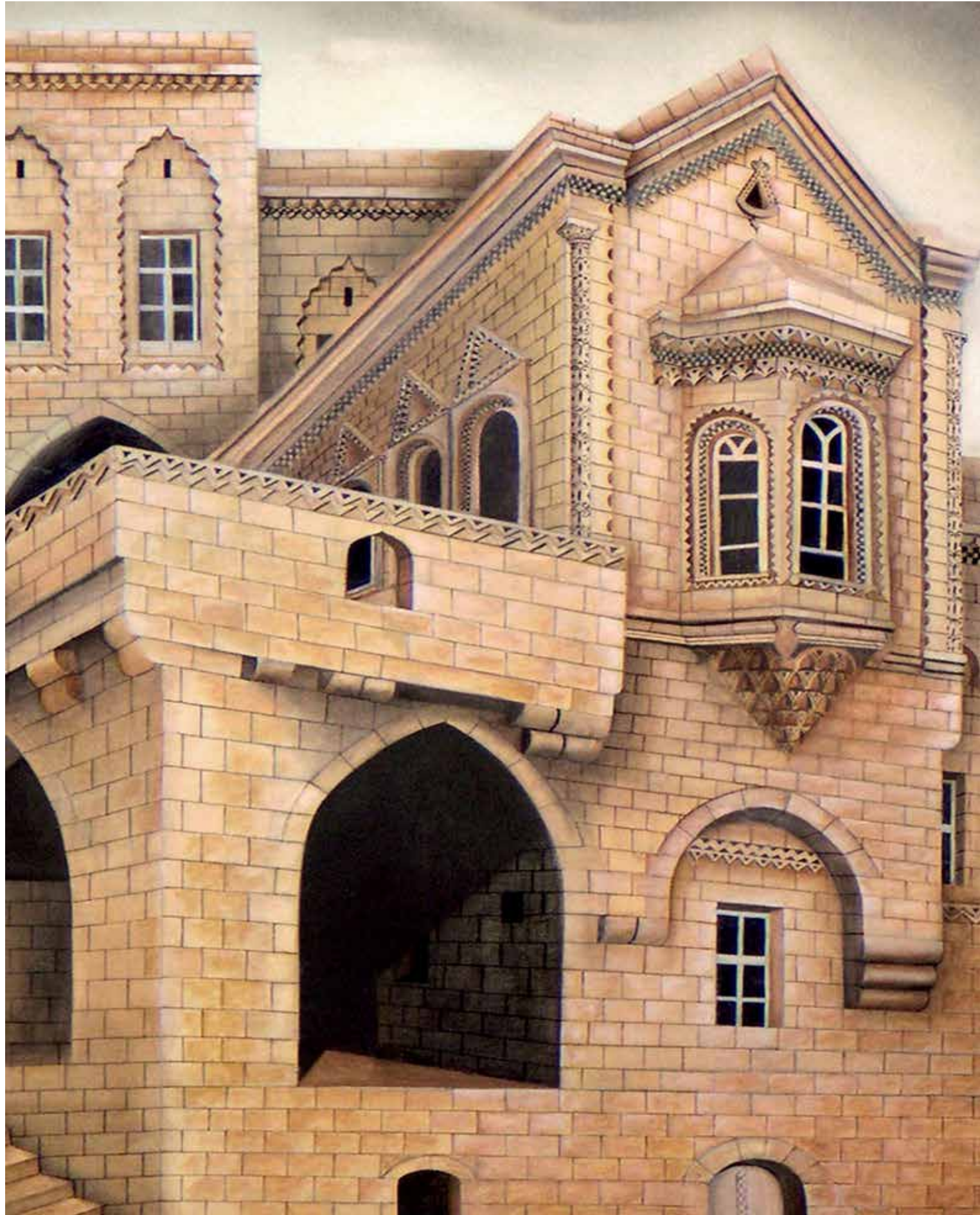

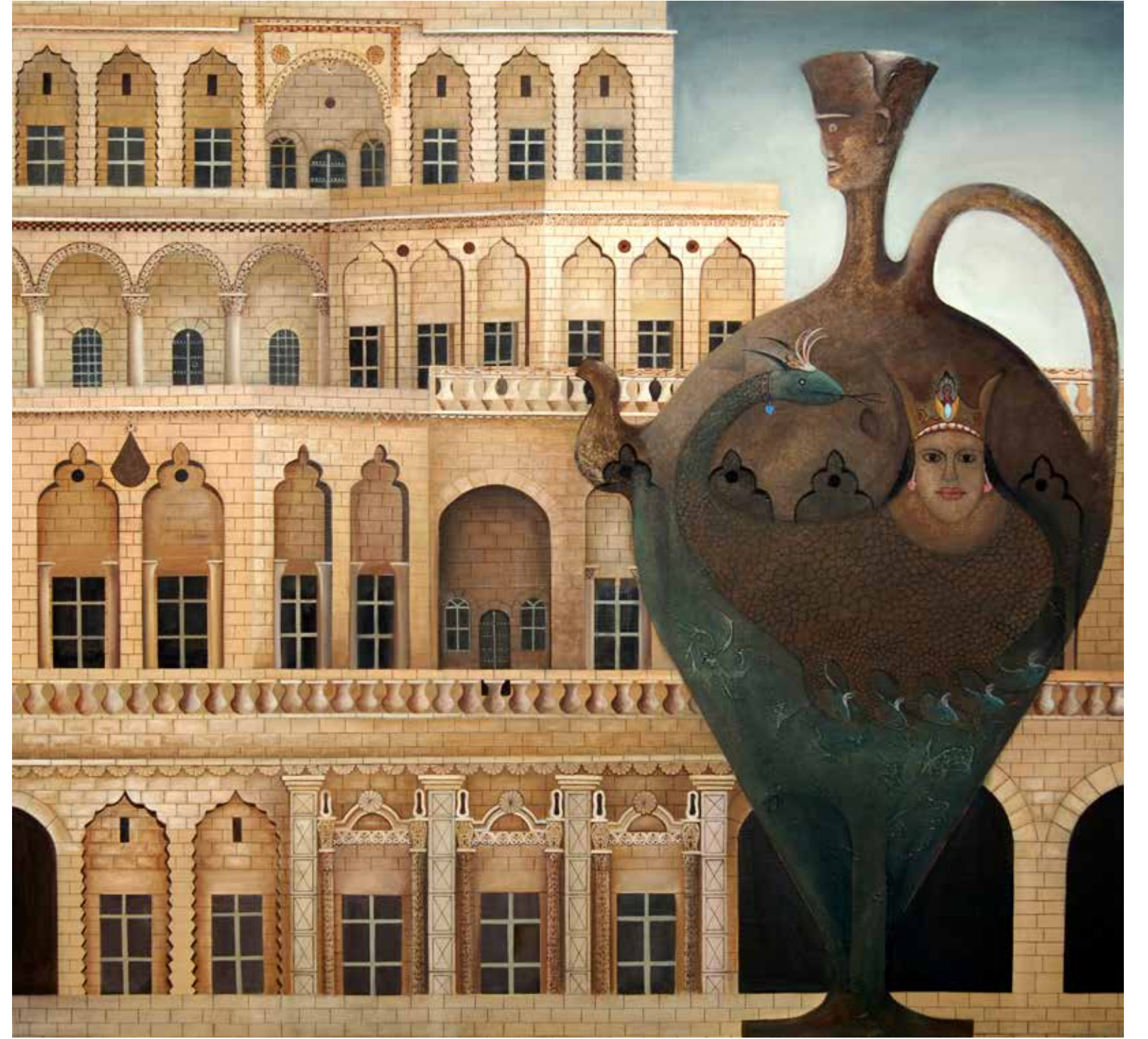

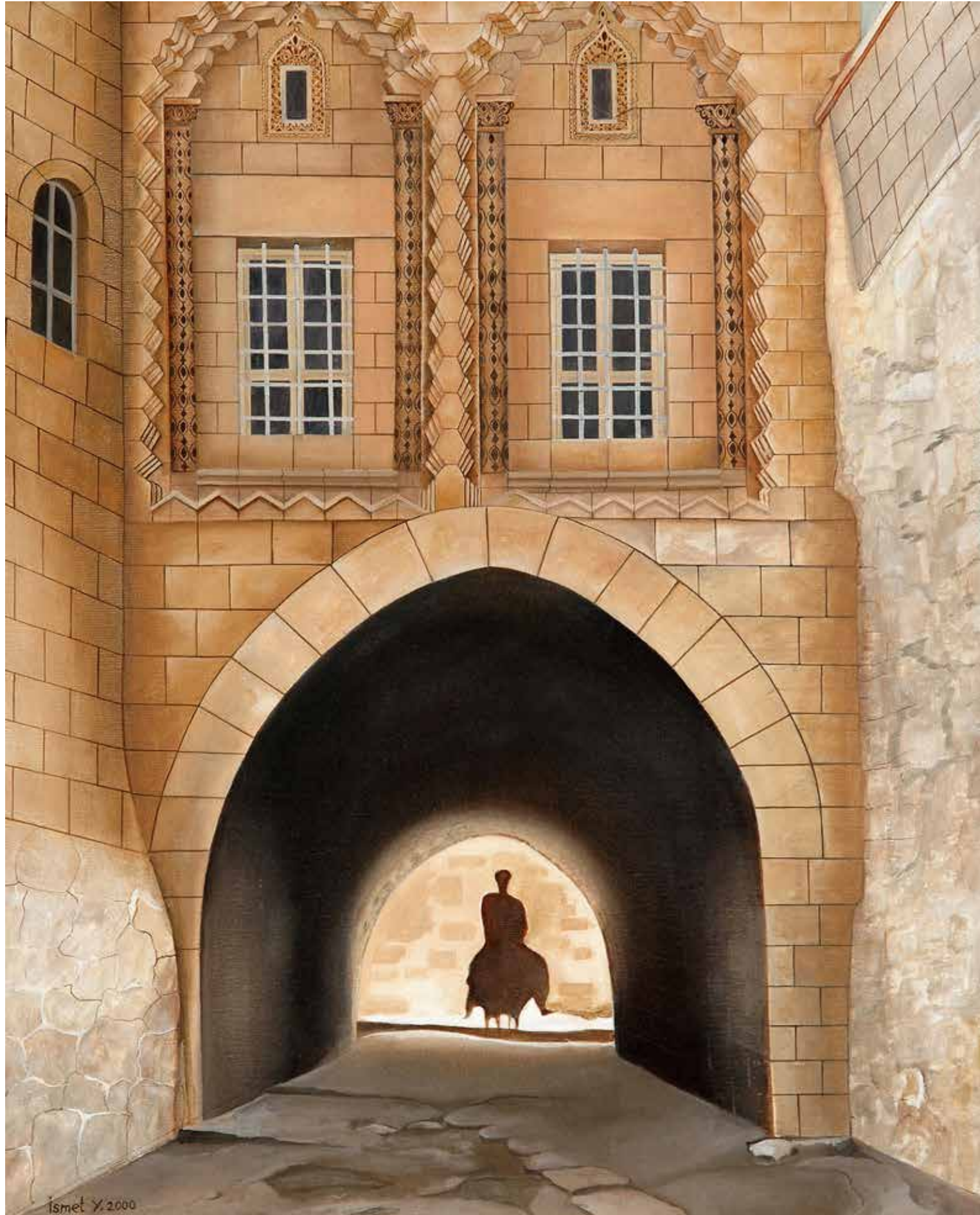

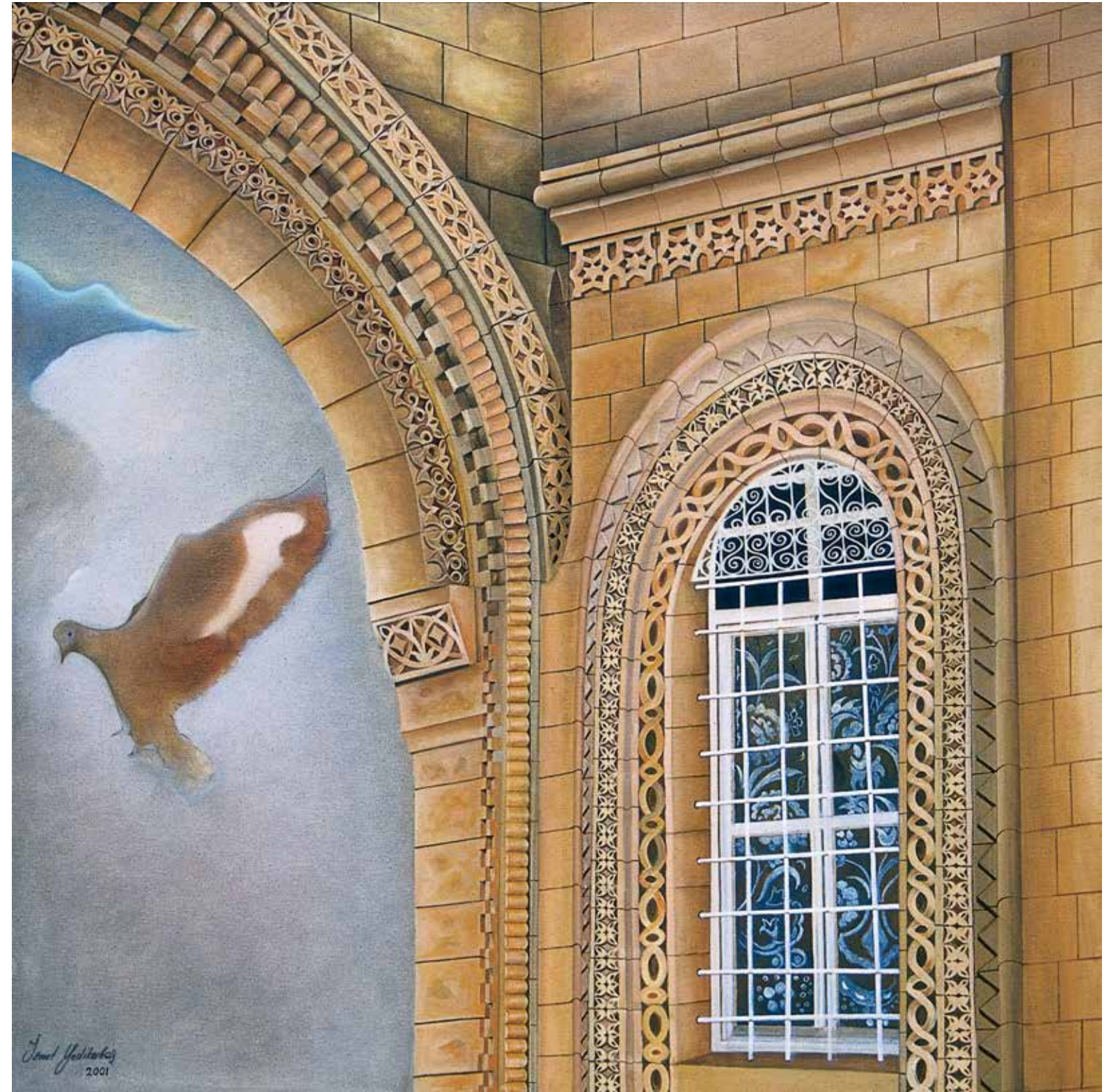
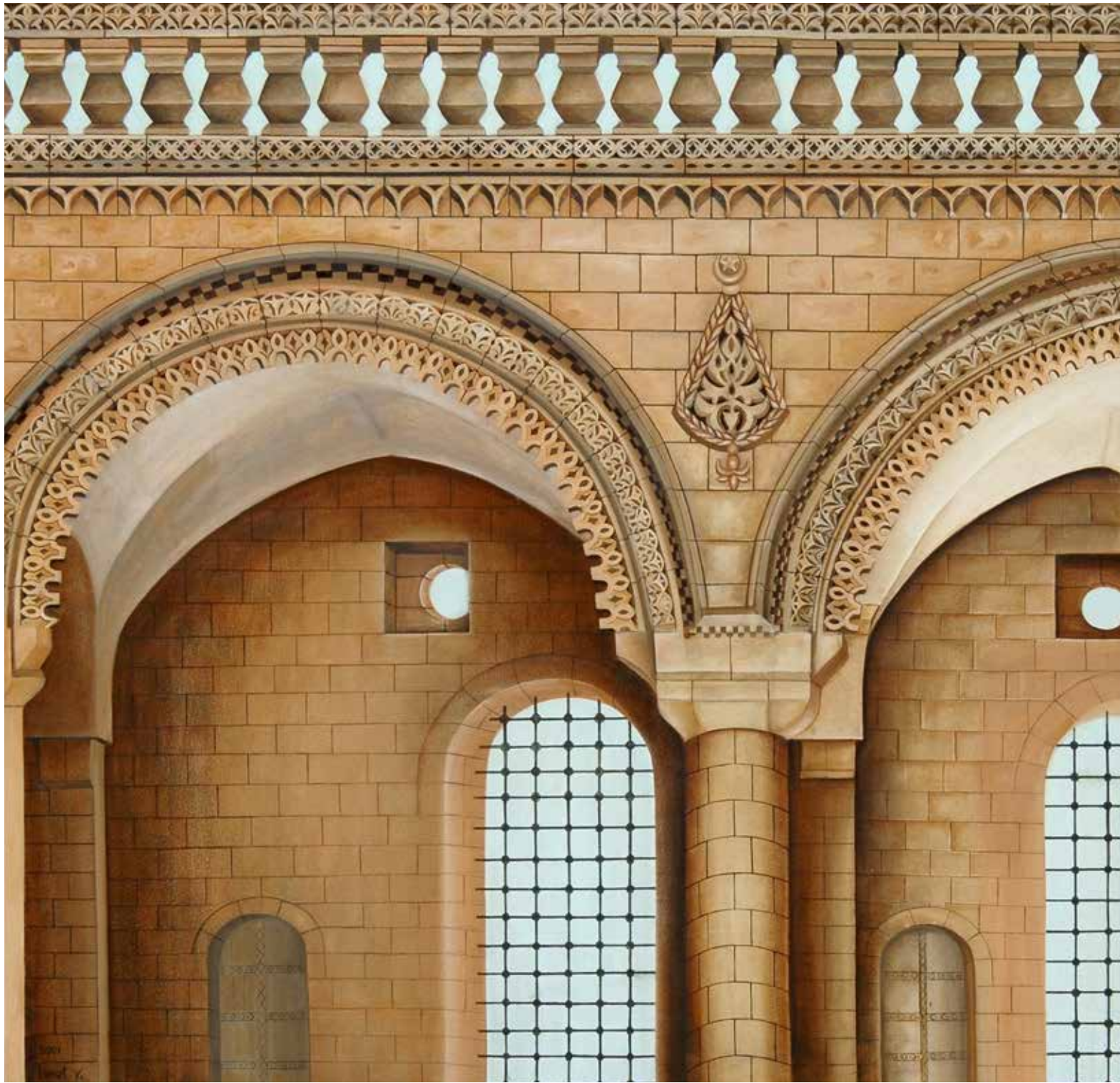

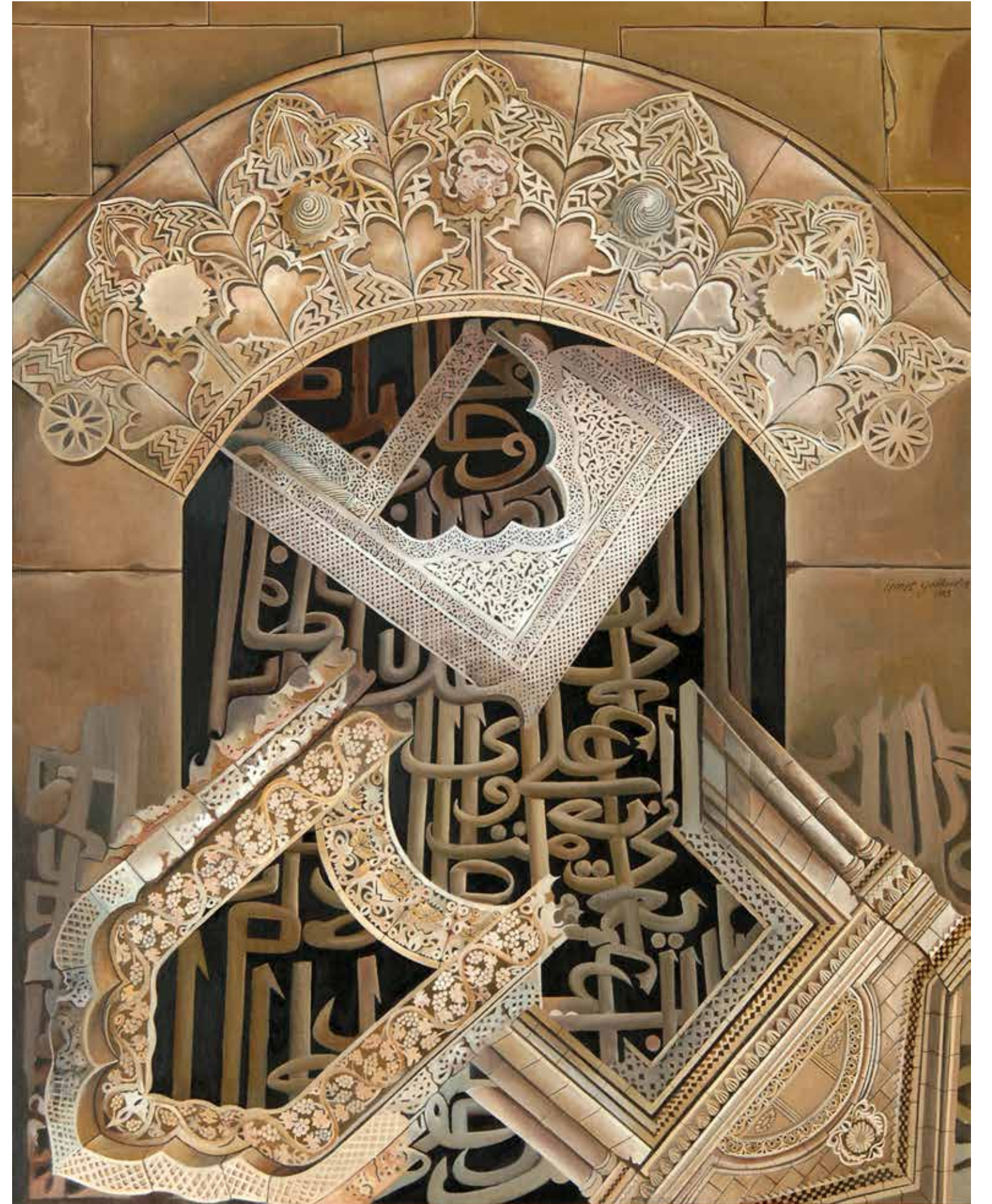
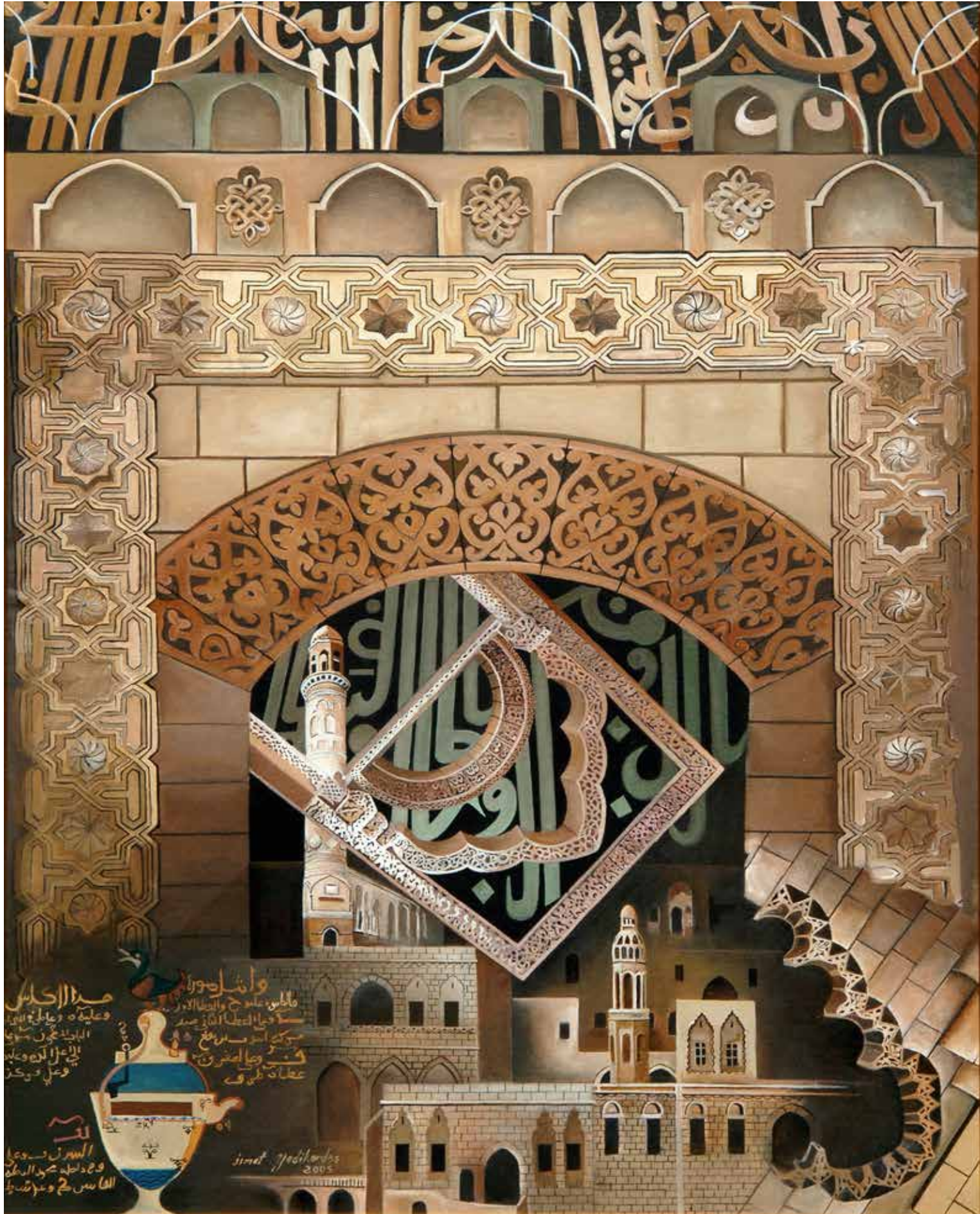

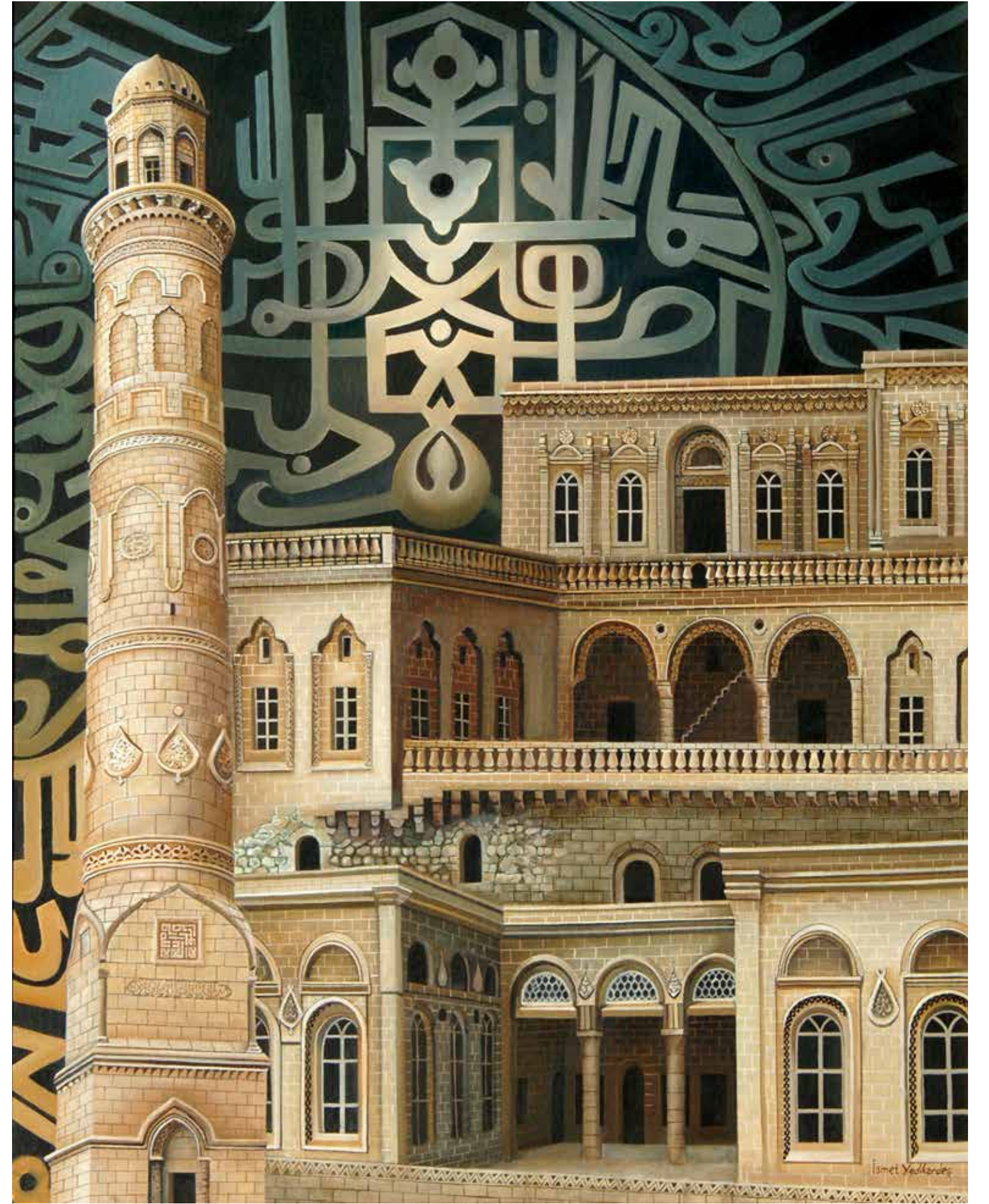
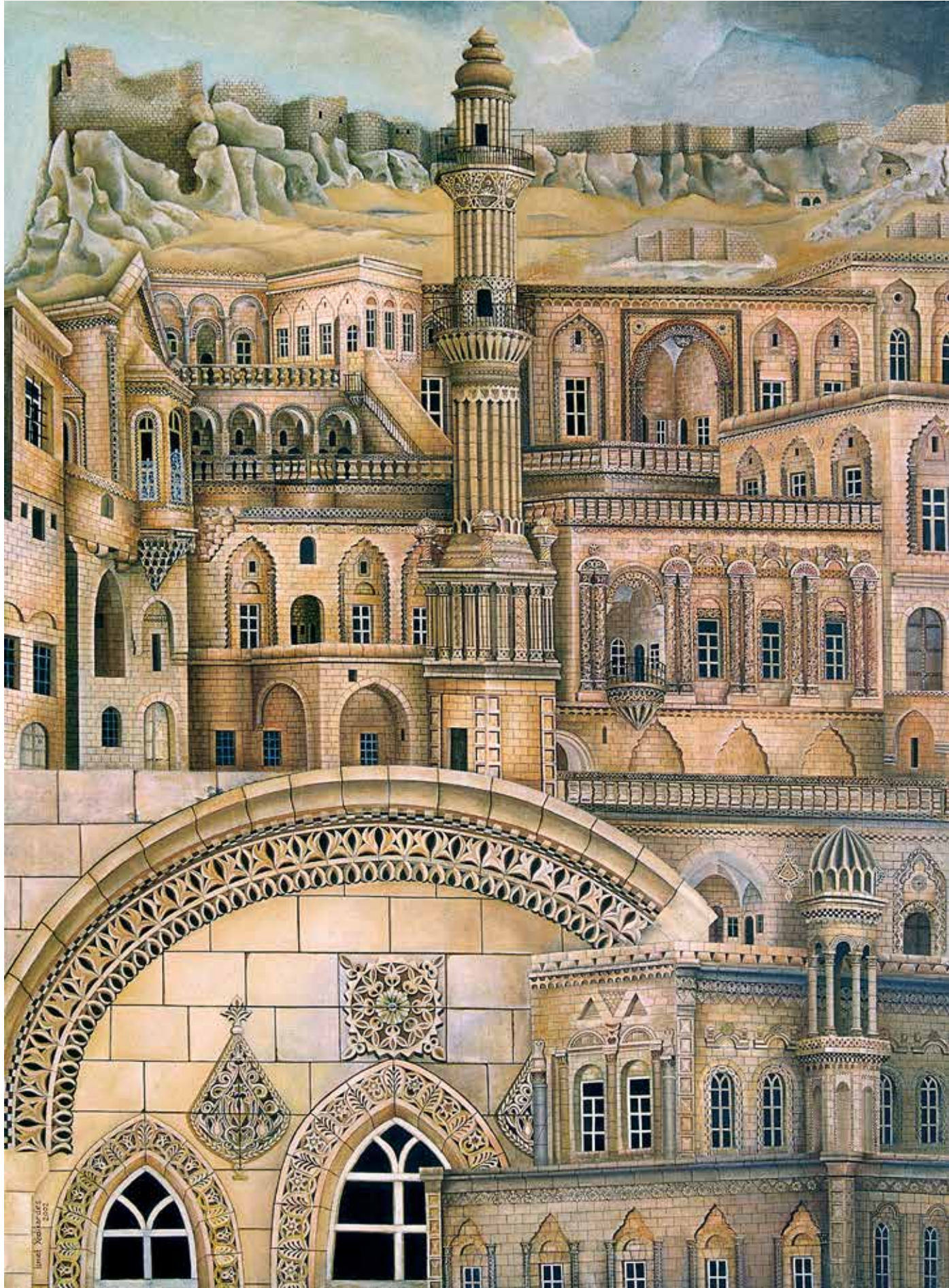

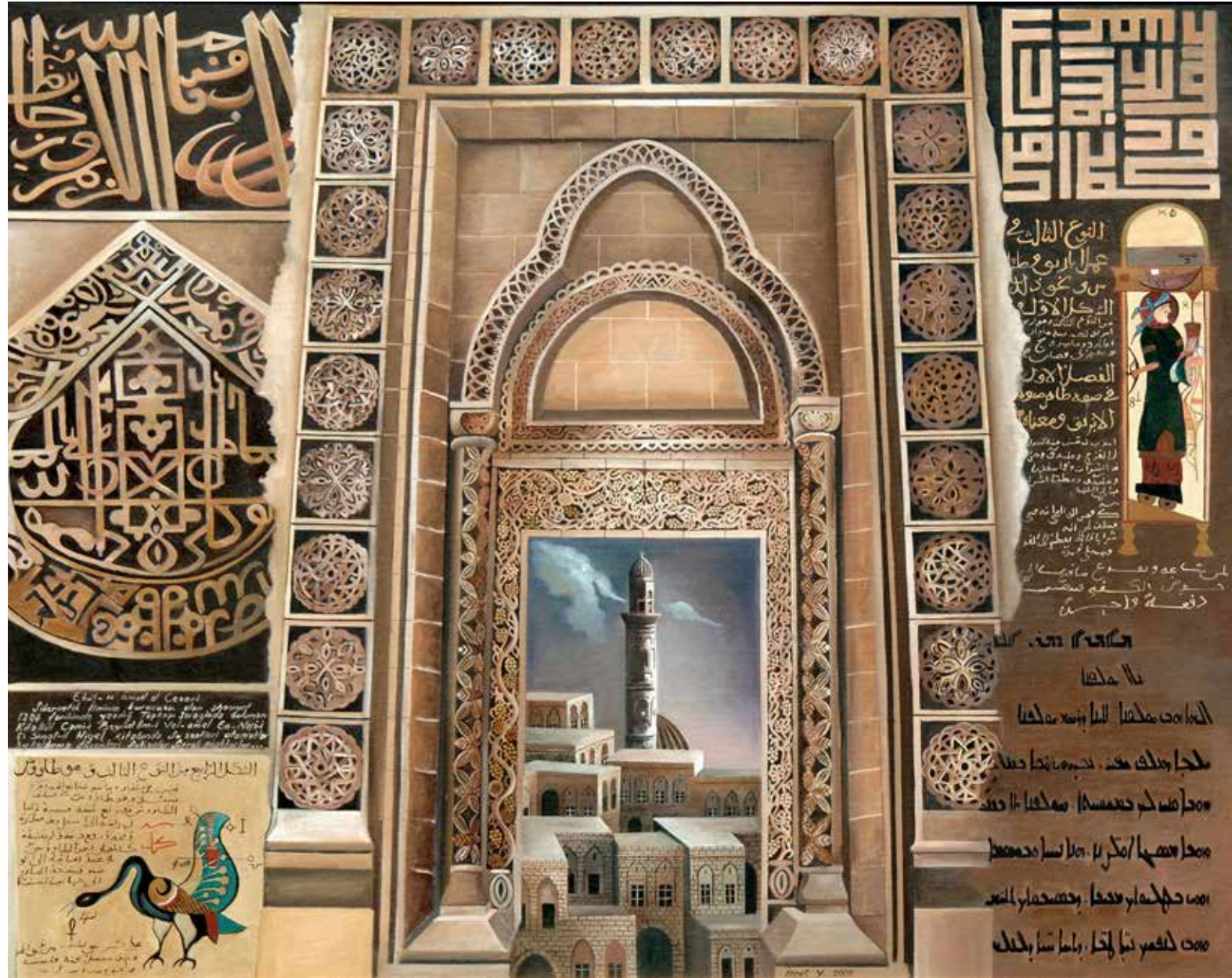

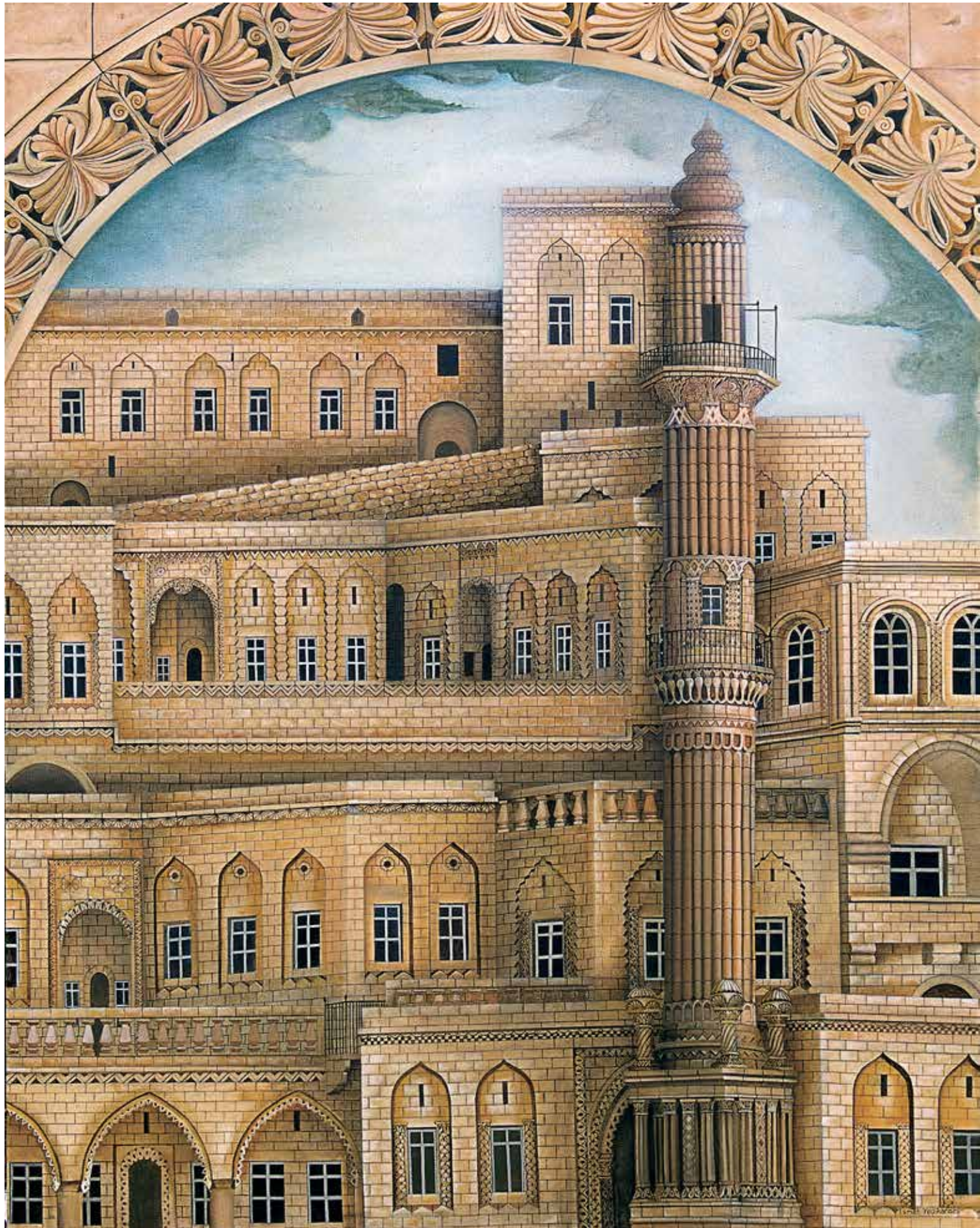

T.C.
Mardin
ARTUKLU
ÜNİVERSİTESİ

